

ISTORIA MĂRȚIȘORULUI

MĂRȚIȘORUL este un mic obiect de podoabă legat de un șnur împletit dintr-un fir alb și unul roșu, care apare în tradiția românilor și a unor populații învecinate. Femeile și fetele primesc mărțișoare și le poartă pe durata lunii martie, ca semn al sosirii primăverii. Împreună cu mărțișorul se oferă adesea și flori timpurii de primăvară, cea mai reprezentativă fiind ghiocelul.

Mituri ale Mărțișorului

Voinicul care a eliberat Soarele

Un mit povestește cum Soarele a coborât pe Pământ în chip de fată preafrumoasă. Dar un zmeu a furat-o și a închis-o în palatul lui. Atunci păsările au încetat să cânte, copiii au uitat de joacă și veselie, și lumea întreagă a căzut în mâhnire. Văzând ce se întâmplă fără Soare, un tânăr curajos a pornit spre palatul zmeului să elibereze preafrumoasa fată. A căutat palatul un an încheiat, iar când l-a găsit, a chemat zmeul la luptă dreaptă. Tânărul a învins creatura și a eliberat fata. Aceasta s-a ridicat înapoi pe Cer și iarăși a luminat întregul pământ.

A venit primăvara, oamenii și-au recăpătat veselia, dar tânărul luptător zăcea în palatul zmeului după luptele grele pe care le avuse. Sângele cald i s-a scurs pe zăpadă, până când l-a lăsat pe tânăr fără suflare. În locurile în care zăpada s-a topit, au răsărit ghiocelii — vestitori ai primăverii. Se zice că de atunci lumea cinstește memoria tânărului curajos legând cu o ață două flori: una albă, alta roșie. Culoarea roșie simbolizează dragostea către frumos și amintește de curajul tânărului, iar cea albă este a ghiocelului, prima floare a primăverii.

Lupta Primăverii cu Iarna

Conform unui mit care circulă în Republica Moldova, în prima zi a lunii martie, frumoasa Primăvară a ieșit la marginea pădurii și a observat cum, într-o poiană, într-o tufă de porumbari, de sub zăpadă răsare un ghiocel. Ea a hotărât să-l ajute și a început a da la o parte zăpada și a rupe ramurile spinoase. Iarna, văzând aceasta, s-a înfuriat și a chemat vântul și gerul să distrugă floarea. Ghiocelul a înghețat imediat.

Primăvara a acoperit apoi ghiocelul cu mâinile ei, dar s-a rănit la un deget din cauza mărcinilor. Din deget s-a prelins o picătură de sânge fierbinte care, căzând peste floare, a făcut-o să reînvie. În acest fel, Primăvara a învins Iarna, iar culorile mărțișorului simbolizează sângele ei roșu pe zăpada albă.^[3]

Istoric

Originile sărbătorii mărțișorului nu sunt cunoscute exact, dar se consideră că ea a apărut pe vremea Imperiului Roman, când Anul Nou era sărbătorit în prima zi a primăverii, în luna lui Marte. Acesta nu era numai zeul războiului, ci și al fertilității și vegetației. Această dualitate este remarcată în culorile mărțișorului, albul însemnând pace, iar roșu — război. Anul Nou a fost sărbătorit pe 1 martie până la începutul secolului al XVIII-lea.

Cercetări arheologice efectuate în România, la Schela Cladovei, au scos la iveală amulete asemănătoare cu mărțișorul datând de acum cca. 8 000 ani. Amuletele formate din pietricele vopsite în alb și roșu erau purtate la gât.

Documentar, mărțișorul a fost atestat pentru prima oară într-o lucrare de-a lui Iordache Golescu. Folcloristul Simion Florea Marian presupune că în Moldova și Bucovina mărțișorul era compus dintr-o monedă de aur sau de argint, prinsă cu ață albă-roșie, și era purtat de copii în jurul gâtului. Fetele adolescente purtau și ele mărțișor la gât în primele 12 zile ale lui martie, pentru ca mai apoi să îl prindă în păr și să-l păstreze până la sosirea primilor cocori și înflorirea arborilor. La acel moment, fetele își scoteau mărțișorul și-l atârnavă de creanga unui copac sau altul, iar moneda o dădeau pe caș. Aceste ritualuri asigurau un an productiv

In alte documente, istoria martisorului are la baza atestari documentare inca din secolul trecut. **Istoria martisorului** incepe cand Soarele intruchipat intr-un barbat chipes cobora pe pamant pentru a dansa hora in sate. Un dragon l-a rapit si l-a inchis intr-un beci al unui palat. Nimeni nu indraznea sa-l salveze pe Soare. Un tanar curajos a calatorit 3 anotimpuri (vara, toamna si iarna) pana a gasit castelul si s-a luptat cu dragonul multe zile pana a reusit sa-l infranga. Soarele a fost eliberat iar sangele tanarului ranit cadea pe zapada transformand-o in ghiocei, mesageri ai primaverii. Tanarul curajos a murit fericit vazand ca viata sa a servit unui scop atat de nobil: venirea primaverii.

Istoria martisorului mai spune ca de atunci exista **obiceiul** ca oamenii sa ofere doamnelor si domnisoarelor amulete: un fir alb impletit cu unul rosu.

ÎN PREZENT

În prezent, mărțișorul este purtat întreaga lună martie, după care este prins de ramurile unui pom fructifer. Se crede că aceasta va aduce belșug în casele oamenilor. Se zice că dacă cineva își pune o dorință în timp ce atârână mărțișorul de pom, aceasta se va împlini numaidecât. La începutul lui aprilie, într-o mare parte a satelor României și Moldovei, pomii sunt împodobiți de mărțișoare.

În Republica Moldova, în fiecare an are loc festivalul muzical „Mărțișor”, care începe pe data de 1 martie și durează până la 10 martie. În acest an, festivalul se află la ediția a 44-a.

În unele județe ale României, mărțișorul este purtat doar primele două săptămâni. În localitățile transilvănene mărțișoarele sunt atârinate de uși, ferestre, de coarnele animalelor domestice, întrucât se consideră că astfel se poate speria duhurile rele. În județul Bihor se crede că dacă oamenii se spală cu apa de ploaie căzută pe 1 martie, vor deveni mai frumoși și mai sănătoși. În Banat fetele se spală cu zăpadă pentru ca să fie iubite. În Dobrogea mărțișoarele sunt purtate până la sosirea cocorilor, apoi aruncate în aer pentru ca fericirea să fie mare și înaripată. În zona Moldovei pe 1 martie se oferă mărțișoare băieților de către fete, aceștia oferind la rândul lor fetelor mărțișoare de 8 martie (o mică diferență față de restul țării).

Obiceiuri asemănătoare se pot întâlni în zona Balcanilor, în Bulgaria unde se cheamă *Martenița* (*Мартеница*), Macedonia, Albania.

ISTORIA MARTISORULUI – în alte documente

La **ROMA**, începutul anului nou se sarbatorea la 1 Martie, luna care purta numele zeului Marte, ocrotitor al campului si al turmelor, zeu care personifica nasterea naturii. La vechii traci aceleasi attribute le avea zeul Marsyas-Silen, considerat inventatorul fluierului, cultul sau fiind legat de glia materna si de vegetatie. Lui ii erau consacrate sarbatorile primaverii, ale florilor si fecunditatii naturii.

In multe sapaturi arheologice din Romania s-au gasit martisoare cu o vechime mai mare de 8 000 de ani. Sub forma unor mici pietre de rau vopsite in alb si negru, ele erau insirate pe ata si se purtau la gat. Culoarea rosie, data de foc, sange si soare, era atribuita vietii, deci femeii. In schimb culoarea alba, conferita de limpezimea apelor, de albul norilor, era specifica intelepciunii barbatului. De altfel, snurul martisorului exprima impletirea inseparabila a celor doua principii ca o permanenta miscare a materiei. El semnifica schimbul de forte vitale care dau nastere viului, necurmatul ciclu al naturii. Culorile alb si rosu au ramas pana in zilele noastre ca simbol al sexelor, ele fiind regasite si la bradul de nunta sau inmormantare.

Raspandit in toate proviciile tarii, martisorul este pomenit pentru prima data de Iordache Golescu. Folcloristul Simion Florea Marian relateaza ca in Moldova si Bucovina martisorul consta intr-o moneda de aur sau de argint legata cu un snur alb si rosu la gatul copiilor. Era credinta ca portul martisorului face ca acestia sa aiba noroc.

Fetele îl purtau timp de douăsprezece zile la gât, după care-l prindeau în par și-l țineau astfel până la sosirea berzelor sau până ce înflorea primul pom. După aceea, cu snurul legau creanga pomului, iar cu banul primit își cuparau cas, pentru ca tot anul să la fie fata frumoasă și albă.

Astăzi e prima zi de primăvară, prilej de bucurie pentru fiecare dintre noi. Bucurie pe care o vom împărtăși cu toți cei apropiați cărora, dacă nu le-am pregătit din timp un măștișor sau o floare, măcar le vom oferi un zîmbet plin de speranță. Așa-i tradiția, pe care inclusiv dacii o respectau. Se crede că și pe vremea lor simbolurile primăverii erau realizate iarna, dar se purtau doar după prima zi de martie.

Pe vremea dacilor, micile amulete de primăvară nu erau măștișoare, ca astăzi, ci pietricele albe și roșii.

Tot în vechime, în unele locuri, măștișoarele erau monede atârinate de fire subțiri de lînă, în cele două culori naturale ale lînii, alb și negru. Moneda era, după rangul celui ce o poartă, de aur, argint sau bronz și se purta pentru a avea noroc și pentru a aduce vreme bună în tot timpul anului. Dacii credeau că aceste amulete aduc fertilitate, frumusețe și previn arsurile cauzate de soare.

În vechime, măștișoarele se purtau pînă înflureau pomii, iar apoi se atîrnau de crengile acestora, pentru a le feri de îngheț și a favoriza roade bogate. Despre măștișor au apărut și multe legende care s-au transmis din generație în generație. Multe sînt legate de baba Dochia, personaj din mitologia populară. Una dintre aceste legende spune că o femeie bătrînă, care se numea Dochia, avea o fiică vitregă pe care o chinuia cu munci grele. Într-o zi de iarnă, Dochia i-a dat fetei o haină neagră și i-a cerut să o spele la rîu pînă devine albă ca zăpada. S-a chinuit degeaba fata și a cuprins-o disperarea, căci, cu cît spăla mai tare, haina se înnegrea.

Atunci a apărut un bărbat care se numea Măștișor și i-a dăruit fetei o floare fermecată, roșie și albă, care a făcut o minune și haina cea neagră s-a făcut albă ca neaua. Se spune că, de ciudă, baba a plecat în lume, iar pe drum și-a aruncat furioasă cojoacele... Măștișorul, ca sărbătoare populară românească, celebrează venirea primăverii. În cea mai mare parte a țării se oferă persoanelor apropiate măștișoare, ca mici semne de prețuire și dragoste.

După tradiție, măștișorul este alcătuit dintr-o fundiță de mătase roșu cu alb, care semnifică împletirea dintre iarnă și primăvară, și la care se adaugă alte simboluri ale norocului. Măștișoarele se poartă la vedere o săptămînă sau două. În Bucovina, în zona Gura Humorului–Cîmpulung Moldovenesc, în prima zi de martie sînt răsfațați bărbații. Doamnele sînt cele care oferă măștișoare sau mici obiecte simbolice, ca diploma pentru cel mai bun soț, șef ori amant. Micile suveniruri sînt cumpărate de la comercianți veniți special de la sute de kilometri și sînt oferite și primite cu bucurie. Nu există o explicație pentru inversarea obiceiului, dar acesta se păstrează cu strășnicie. De altfel, doamnele bucovinence nu pierd nimic dacă fac astfel de gesturi delicate pentru partenerii lor: impresionați, aceștia se simt foarte obligați ca, de opt martie, să întoarcă partenerelor investiția sentimentală înmiiit.